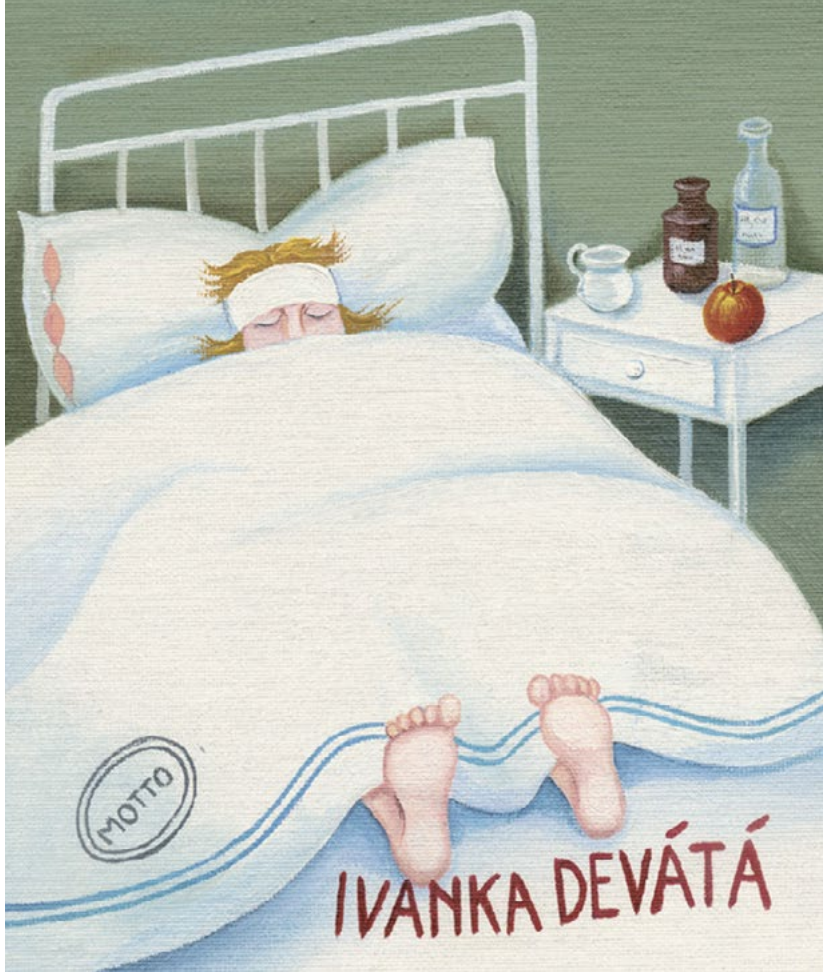

V OBLAKU DEZINFEKCE

MOTTO

IVANKA DEVÁTÁ

V oblaku dezinfekce

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.motto.cz

www.albatrosmedia.cz

motto

Ivanka Devátá

V oblaku dezinfekce – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

IVANKA DEVÁTÁ

**V OBLAKU
DEZINFEKCE**

Praha
2018

MILÍ ČTENÁŘI,

v této knížce se s vámi podělím o zkušenosti, kterých jsem během let nabyla v souvislosti s úsilím zachovat si alespoň v rámci možností zdraví. Zkrátka a dobře bude řeč o zdravotnictví.

Čestně vás upozorňuji, že s některými obory medicíny se tu neshledáte prostě proto, že jsem se s nimi nesetkala ani já.

Rovněž jsem obešla některé křiklavější případy porušení lékařské etiky, protože ve vás chci jako vždycky vzbudit dobrou náladu, a nikoliv pohoršení.

Neuvádím také žádná konkrétní jména, poněvadž v mnoha případech už nemám možnost požádat jejich nositele o dovolu a připadá mi nespravedlivé jednoho jmenovat a druhého ne.

Smutná jsem z toho, že ti nejlepší z nejlepších, kteří o mne kdy pečovali či dosud pečují, se na následující stránky nedostali vůbec. Ale mohou si za to sami. Jejich lékařská praxe je tak dokonalá, že nedala vzniknout žádnému materiálu, z něhož by bylo možno upříst zábovny odstavec. Kdyby mi příkladně internistka paní asistentka H. alespoň jednou léčila nadýmání, zatímco by mi hnísalo slepé střevo, mohla se blýsknout i v pětistránkové kapitole. A tak se to má se všemi ostatními.

Přesto věřím, že vás moje postřehy z čekáren, ordinací, lékáren i laboratoří zaujmou a při trošce dobré vůle i pobaví.

Hodně zdraví, či aspoň štědrrou pojišťovnu vám přeje

Ivanka Devátá

DĚTSKÉ NEMOCI

Narodila jsem se zdravá jako řípa. Protože se tak stalo v listopadu, nepochybuji, že mě bacily okamžitě začaly mlsně obcházet. Jistě by se jim líbilo utéct před podzimní sychravostí do vlahého miminka. Ale maminka mě napájela mateřským mlékem po celý rok, takže ochranné látky v něm obsažené vyprovodily každého vetřelce drsným způsobem nerudných domovnic.

Nechci se rouhat, ale skoro to bylo škoda, protože v naší rodině se senzačně stonalo. Zvlášť když už z toho měl člověk rozum. Třeba když musel zůstat doma se zarudlými mandlemi, zatímco spolužáci psali matematickou písemku. To se pak i angína jevila jako boží požehnání.

Ale ani ve věku útlém nebyla pořádná rýma k zahoení. Jak příjemně byl narušen jednotvárný průběh dne osamělého jedináčka! Maminka přicházela hned zrána k lůžku dcerušky, a stojíc jako špičkový číšník před prominentním hostem, zvídala, co si bude marod přát k obědu. Smažený brzlíček? Kuřátko? Telecí řízeček? U mne bylo takové vyptávání vcelku bezpředmětné, protože jsem odpovídala vždycky stejně: „Slej-stic-ky.“ A maminka uháněla mlít mák, škvařit sádlo a válet bramborové šlejšky.

Vedle čaje, teploměru a obkladů byl při virózách neodmyslitelnou rekvizitou meruňkový kompot. A řeknu vám, když máte oteklé mandle, rozpálené tělo a dech jako sopečnou erupci, není nad kompot.

K němu se družila křehká jablíčka, šťavnaté pomeranče a nenapodobitelný tvarohový koláč.

První dva dny to stonálek příliš neocenil. Ale jakmile odezněl první atak choroby, bylo slastně v teplém hnízdečku s knížkou v ruce. Uměla jsem číst ještě před započítím školní docházky, protože se moje marodění podobalo spíš studijnímu pobytu v knihovně.

Než ovšem pacient dospěl k popsánému blahu, bylo mu protrpět se výsledkem prošpikovaným výčitkami. Maminka byla totiž skálopevně přesvědčena, že za všechny zdravotní potíže si dotyčný může sám. I stonávala jsem výhradně proto, že jsem se uhrátá napila studené vody, nenosila čepici a schválně kamarádila s nosičkami bacilů.

Tatínek na tom byl úplně stejně až na to, že si všechna onemocnění přivodil na fotbale. Coby divák. Nikdy se nenakazil chřipkou od některého člena orchestru, který dirigoval. Nikoliv. Ochořel, protože si před týdnem na fotbale svévolně sundal šálu. Tatínek by býval, kdyby chtěl, mohl vést divoký neřestný život, poněvadž kdyby si i nakrásně uhnal nějakou Venušinu nemoc, maminka by vítězoslavně vykřikla: „Já to věděla! Ten tvůj fotbal!“

Možná to byl důvod, proč tatínek po celý život nezastonal. Pokud se o něj nějaká ta viróza pokoušela, spolykal Vicedrin a šel do rozhlasu. Konečně už to nebyl žádný křehký školáček, byl to chlap. Přechodit chřipku není přílišné hrdinství. Zato přestát mamincinu lamentaci, joj!

Abych byla spravedlivá, maminka dobře věděla, proč se ke vpádu infekce do domácnosti staví tak nepřívětivě. Za prvé pokud šlo o dítě,

byla ukována k jeho lůžku jako galejník k veslici. I za nejnnutnějším nákupem mohla vyběhnout, jen když ji doma někdo vystřídal. A za druhé pevné hygienické zásady, které si sama stanovila, na ni kladly velké nároky.

Pro každého ochorevšího člena rodiny byl okamžitě vydělen příbor a jídelní souprava, jež se myla odděleně od ostatního nádobí. Mrzuté bylo, že nemohl být pro styk s nemocným vydělen i zvláštní pár rukou, takže si ten jediný, co měla k dispozici, ustavičně myla. A ne že by ho jen tak halabala opláchla. Maminka si ruce prakticky sterilizovala ve vodě téměř vroucí, čímž získala takovou odolnost vůči vysokým teplotám, že se postavila na roveň dervišům milujícím procházky po řevavém uhlí. Žhavé pokličky bere do holých dlaní a horká pára jest jí co vlažná letní mlha. Říkáme jí Azbestová ruka.

Časově nejnáročnější bylo žehlení knih. Všechno, co pacient přečetl, zejména to, co pocházelo z veřejné knihovny, maminka vyžehlila list po listu! Patrně se vám taková opatrnost zdá přemrštěná, ale pravda je, že u nás se žádná nákaza dlouho neohřála, a co si odstonal jeden, druhý nedostal. Návštěvník veřejné knihovny už teprv ne. Vzhledem k těmto opatřením se nelze divit, že maminka každé dětské kýchnutí vítala se stejným nadšením jako nástup do výkonu trestu. Bylo jí totiž ihned jasné, že nazítří místo návštěvy kadeřnice bude žehlit Temno.

Hýčkaná dívka, to jest já a o dvanáct let mladší bratr, si naproti tomu užívala rekonvalescenci v naprosté pohodě. Jedinou naší starostí bylo nedat se přistihnout s chodidly vystrčenými zpod peřiny. Po-

kud se tak stalo, maminka srdceryvně vykřikla: „Zase si chladiš nohy!“ a upěchovala provinilce pod příkrov lůžkovin. Podle ní jsou vychlazené nohy nejčastější příčinou úmrtí ve střední Evropě. Možná má pravdu. Najděte mi umrlce s teplými chodidly!

Špičková péče však zanechávala na ubohé pečovatelce své stopy, zejména šlo-li o batole, které v noci pobrekávalo a ve dne vyžadovalo ustavičnou pozornost. I vyšla se mnou, již zotavenou po přestálé nemoci, moje rodička na procházku a poskytla kolemjdoucím následný obrázek. Kočárek s nařvanou ruměnou holčičkou malátně tlačila bledounká éterická bytost – malá smrtka, sama dítě – jak praví básník. Sousedka, kterou potkala, spráskla ruce: „Copak je s vámi, paní Blaženko? Byla jste nemocná?“ Maminka se mdle usmála a děla: „Já ne, Ivuška.“

Taková Ivuška, jakou jsem byla já, by patrně prospívala i coby sirotek, natož v náruči milující matky. V rodině se traduje, že jsem ve dvanácti měsících měla dvanáct kilo, dvanáct vlasů a udělala na první pokus dvanáct kroků. Maminka však stále trpěla pochybnostmi, zda mi poskytuje to nejlepší z nejlepšího, i zvíдалa na dětské lékařce, čím by mi mohla přilepšit. Jednoho dne jí prý paní doktorka řekla: „Maminko, když budete tomuhle děvčátku dávat chleba a vodu, bude vám vzkvétat.“

Měla pravdu, byť nemohla vědět, že první polovinu života budu vzkvétat jako růže a druhou bujet jako plevel. Posledních pár Vánoc si pod stromeček nepřejí nic kromě jiného metabolismu.

První vážnou nemocí, jež mě postihla, byl záškrt. Ležela jsem s ním (jaké mravní bahno! Tři roky mi byly, a už jsem „s ním ležela!“) v nemocni-

ci v Poličce, neboť mě přepadl u prarodičů ve Skutči. Ale ani tato obávaná choroba, jíž padlo za obětí tolik dětí, ve mně nezanechala skličující vzpomínky. Kromě té, že mi nemocniční sestra ukradla pomeranč. Ona to vůbec nemusela být sestra. Nemusela to být ani pravda. Pomerančů bylo několik a moje počtářské schopnosti nevalné. Ale já byla přesvědčena, že mi pomerančů ubylo díky té sestře, jež mi každý večer nosila teplé mléko. Protože od ženské, která nutí dětem něco tak hnusného, se můžete nadít jen toho nejhoršího.

Na vedlejší posteli ležela holčička bohatě zásobená kulatými hašlerkami, jimiž mě štědře obdarovávala. Cucaly jsme je promyšleně tak, aby vznikly sladké prstýnky, které jsme si okouzleně navlékaly na prsty, snažíce se uvěřit, že nejsme nemocné holčičky, nýbrž princezny, jež se v posteli poflakují z rozmaru. Ani za sedmero horami a sedmero řekami byste nenašli princezny tak upatlané.

Ve stejné době maminka vyčetla tatínkovi, že obědvá s chutí neslučitelnou s otcovstvím těžce nemocné dcerky.

V první třídě jsem dostala spálu. Rodinný lékař vyhověl naléhání zploditelů a ponechal mě v domácí péči. I spálu bych bývala přestála stoicky, nebýt okolnosti, že mi naši přenesli postýlku do kuchyně, patrně proto, že tam bylo tepleji. Já se tam však sama bála. I postavila maminka na sporák talířek se svíčkou. Jenže mihotavé světlo svíčky, tu jasně planoucí, tu skomírající, jen podporovalo nezdravou fantazii. S úzkostí jsem čekala, až svíce dohoří. Pak jsem s nářkem volala maminku, a ta zapálila další voskovicu.

Ke spále se posléze přidalo zdlouhavé zduření lymfatických žláz, takže toto moje onemocnění přišlo rodiče na tolik svíček, že i honosný pohřeb by vyšel laciněji. Ale kdo by umíral, když ještě neměl černý kašel?

Ten jsem dostala během války a přinesl mi kupodivu jisté potěšení. Pokaždé když se mě zmocnil dusivý záchvat, dospělí s povzdechem říkali: „Už zase kokrhá.“ To se mi velice líbilo, jelikož jsem se cítila obdařena mimořádnou schopností. Kýchat a kašlat uměl při nachlazení kdekdo, avšak kokrhát žádný, nebereme-li v úvahu kohouta, u nějž je tato vloha znevážena přirozeným údělem. Kohout by byl zajímavý, kdyby uměl zpívat Směj se paňáco! Děvčátko, které kokrhá, rozhodně nelze považovat za tuctové. Bohužel vzácná vlastnost s uzdravením odezněla, i když moje pěvecké výkony se jí silně blíží.

Patrně jsem prodělala i plané neštovice a zarděnky, a zcela určitě u mne propukly na Boží hod vánoční, před dědečkovými narozeninami nebo o pouti. Veškeré choroby mají totiž jednu společnou vlastnost, přicházejí nevhod. A postižený pokaždé žehrá: „Kdyby to bylo o týden později... Kdyby to počkalo do pondělí...“

Už teď tuším, že i do umírání se dám v nejméně vhodnou chvíli, třeba na silvestra. Rodinní příslušníci se budou tvářit jaksepatří zdrceně, avšak jejich zármutek bude pramenit z pomyšlení: Taky to mohla vydržet do druhého ledna. Načež se opijí, tvrdíce, že musí otupit svůj žal. Dopředu je mi líto mého prvorozeného, který má k alkoholu záporný vztah. Co si počne?

Ačkoliv netřeba ho litovat. I on po vzoru svých vrstevníků uléhal s teplotou přímo zákeřně. Chtěli jsme s manželem dopřát dětem zdravý vzduch i mimo letní prázdniny. Však se říká: týden na horách v zimě lepší než měsíc u vody v létě. Program divadel není ovšem této moudrosti přizpůsoben, takže se nám obvykle podařilo urvat jen čtyři pět dní. Většinou jsme je trávili ve Špindlerově Mlýně.

Markovi bylo čtrnáct, Adamovi čtyři, když jsme se ubytovali v hotelu Savoy a nabádali dítko, aby lokala čerstvý vzduch. Marek zřejmě začal s lokáním předčasně a již před cestou se nadýchal kapénkové infekce, aby hned po první večeri padl jako podřátý strom.

Zatímco malý bratr užíval zimních radovánek, velký chřadl na lůžku. Nedochozela ani do jídelny, byl obsluhován v pokoji. A tu nastávala roztomilá situace. Pokrmy mu na pojízdném stolku přivážel stejně starý pikolík. Byl to pohled pro bohy. Oběma hochům bylo očividně trapně, ale čelili okolnostem udatně. Pikolík s kamennou tváří servíroval „mladému pánovi“ objednaná jídla a Marek usiloval o důstojné vzezření a atmosféru samozřejmě, jako by i doma přijímal vejce na slanině z rukou komorníka. Vypadal jako miniatura Huga Haase v roli milionáře. Celý obraz jsem kazila jen já, jež nikdy nedosáhla noblesy nenapodobitelné paní Šlemrové.

Adam se ohleduplně rozstona až doma.

Nemíním nepříznivě ovlivňovat porodnost v naší vlasti, ale myslím, že mladé maminky by měly vědět, že když si objednávají u čápa nebo vrány děťátko, je to totéž, jako kdyby v nabídkovém katalogu budoucnosti zaškrtovaly: zkažený víkend,

padesát šest probdělých nocí, předčasný návrat z dovolené, vrácené lístky na koncert.

Samozřejmě když toto všechno my matky obětavě překonáme, je nám radost z našich ratolestí nejlepší odměnou. Já třeba dělám mamince radost už pětadesát let. Dokonce se už umím sama vysmrkat. Jenže léta běží, a zatímco maminka běhá jako čечetka, mně to jde čím dál hůř. Nakonec se vrátím tam, odkud jsem startovala do života. Do postele s Kájou Maříkem a vševidoucí maminkou po boku. Ta už dohlédne, abych si nenachladila nohy! No, konečně ona zavařuje meruňky rok co rok. Mám se na co těšit.

LÉKAŘI

Rodinní lékaři, v jejichž péči jsme my, dříve narození, prožili dětství, byli patrně nejšťastnějším typem těchto praktiků. Jejich nespornou předností byla dokonalá znalost zdravotního stavu pacientů, z nichž některým pomáhali na svět, aby je později provedli úskalím dětských nemocí, jakož i prvními známkami chátrání. Jelikož o své svěřence pečovali s dostatek dlouho, byli obeznámeni i s jejich Achillovými patami. Pánové patrně mívali tři: víno, ženy a zpěv, milostivé paní jednu, zato sladkou – cukrárnu.

Tam, kde vědomosti a hlavně možnosti nestačily, přicházelo na řadu doporučení k odborníkům. Vztah mezi lékařem a rodinou býval důvěrný a přátelský.

I my jsme měli svého pana doktora, který byl zároveň rodinným přítelem. Nikoliv maminky, co vás vede, nýbrž tatínka, jenž s ním chodíval hrát kuželky. Maminka kamarádila s paní doktorovou a vbrzku předčila svými schopnostmi promované doktory, neboť dokázala naslouchati hlasu srdce své přítelkyně bez stetoskopu. Díky tomu mohla v krátkém čase určit diagnózu manželství páně doktorova. V organismu tohoto svazku chorobně bujela hlava na úkor ostatních údů. Bylť pan doktor velmi dominantní pán. Mimo rodinu žoviální výborný společník, doma – krutý monarcha.

Jeho choť časem dospěla do stadia pokorné rezignace a odbojné myšlenky ventilovala jen

v přítomnosti družky, ohlížejíc se úzkostně přes rameno. Není divu, že maminka obdařená manželem, který v debatě o dovolené jakživ nezařval: „Už jsem řek, do Bystřice se pojedě,“ cítila povinnost srazit občas Bohumilu Hroznému hřebínek. I stávalo se při společných výletech, že pan doktor, samozvaný vůdce smečky, stanovil trasu vedoucí skrze hvozd, ač se nikomu nejevila lákavou. Pak maminka s měkkým úsměvem, ale tvrdým odhodláním razila názor, že cesta podél řeky bude příjemnější. Poddajnější členové výpravy se poté snáze připojili k hlavě opozice. Panu doktorovi nezbylo než zatnout zuby a podvolit se, jelikož se na veřejnosti ostýchal použít domácích praktik a vypěnit: „Už jsem řek, přes les!“ Místo toho se křečovitě usmíval, řka: „Vy jste, paní Blaženko, velmi cílevědomá dáma!“ Jeho životní družka vysílala k rebelce vděčné pohledy a možná doufala, že přijde den, kdy Blaženka sešlehá jejího chotě proutkem.

Souběžně s rodinným lékařem mě ošetřovali i lékaři školní, již ve mně zůstavili vzpomínky mdlé. S vlažným zájmem mi nahlíželi do krku, ohmatávali žlázy a vpravovali očkovací séra.

Možná že kdysi snili o nebezpečné a klopotné cestě za objevem spásného léku, avšak jejich sny během času krotly, aby se nakonec spokojily s neměnným tématem pokojné penze. Je pravděpodobné, že ne jeden z nich vděčil za svou letargii režimu, který mu na základě nevhodného třídního původu či jiných skrytých vad vnutil ubíjející praxi údržbáře, jež mohla být stěží ostruhou nezbytnou pro celožitovní závod.

Když jsem odrostla dětským střevíčkům, odkvapila jsem na vysokých podpatcích do ordinací lékařů dorostových. Ani jim, zdá se, nepůsobil zdravotní stav jejich svěřenců bezesné noci.

V čekárně dorostové lékařky jsem jistou dobu dlela ve společnosti jiné dívky, kterou tak jako mne bolely klouby. (Už!) Později jsme se opět setkaly na chodbě a vyměnily si informace o výsledku prohlídky. Byly zajímavé. Paní doktorka měla jedinou otázku: zda máme větší potíže při pohybu, nebo v klidu. Té, která odpověděla, že při pohybu, doporučila moc se nehýbat. Druhé naordinovala co možná nejméně cvičení. Toť vše. Jak prosté, milý Watsone. Člověk žasl, proč se medicína studuje takových let.

Jindy jsem zaskočila na středisko pro jakési potvrzení a ke svému překvapení jsem byla jata a násilně přeočkována proti tuberkulóze. O to nic. Ale sérum mi vbodli na hebkém dívčím ramínku do takového místa, aby vzniklý útvar připomínající ostravskou haldu nikdy nikdo nepřehlédl. Celá léta u divadla jsem si tu ohavnost musila zaličovat, a věru že mě nezdobí ani dnes.

Hezčí zážitek jsem si odnesla, ani se tomu nechce věřit, z gynekologie. Bolela mě stydká kost. Souviselo to asi buď s páteří, nebo s mými problematickými kyčelními klouby. Jelikož se však tato kost nalézá v blízkosti ženských orgánů, zdála se celkem přijatelnou domněnka, že jde o problém gynekologický.

Postarší lékařka, zjevně otrávená, že musí stále vyšetřovat svěží dívky, žijící tak hektickým pohlavním životem, až z toho mají dělohu na strážec, počala s prohlídkou nadmíru energicky, takže mě

málem deflorovala. Poté co zjistila, že adeptka povolání tak frivolního, jako je herectví, ještě neokusila života, ustrnula.

Její překvapení se zcela vyrovnalo ohromení zahradnického učně, který objeví v záhonu macešek zlatý valoun. Také se mnou následně jako se zlatým valounem zacházela. Ujistila mě, že jsem úplně v pořádku (a to jsem, u všech rohatých, byla, to by se na to byla maminka podívala!), a z ordinace mě provázela s obřadností, již by pokládal za přemrštěnou i Klement Gottwald.

Kost mě bolela dál. Možná na ni tlačily hormony.

Po nástupu do divadla jsem se ocitla v péči lékařů závodních. A víte, že na ně si nemohu stěžovat? Snad byli motivováni pomyšlením, že je příjemnější pít se po neduzích mezi navoněnými herečkami než mezi členy hasičského sboru, ale vycházeli nám všemožně vstříc. Ke konfliktu zájmů docházelo jen tehdy, když pacient sveřepě odmítal neschopenku.

V tomto punktu jsou herci raritou mezi pojištěnci. S očima jiskřícíma horečkou přesvědčují lékaře, že to přes neděli vyleží, že tomu zápalu plic dozajista neublíží, když s ním pojedou na zájezd, a že jim žaludeční vřed nepraskne, protože kolega si dá říct a tu ránu na solar bude při generálkách jen markýrovat. Někdy z nás byli zoufalí. Profesionální zodpovědnost jim velela trvat na zcela jiném léčebném postupu než na tom, který jsme vymáhali a který měl spočívat v podání zázračného léku, jenž by nás do večera postavil na nohy.

Takto pošetile všichni moji kolegové a kolegyně pokládají zas a zas na oltář Thálie nejcennější oběti-